(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 45. 7 листопада 1943 Рік I

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land“ Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Український Народе!

Війна між Заходом і Сходом іде на землях нашої Батьківщини. Заграва від пожежі міст і сіл, луна нищівних стрілен, валка втікачів-переселенців — ось така сувора дійсність. Але саме вона, та страхітлива дійсність, накладає на нас обов'язок холодного роздуму і тверезих та доцільних дій.

Адже тепер у великій війні рішається наше — „бути чи не бути"! Тверда воля українського народу рішила „бути"! І здоровий пень нашого народу і розумом визнає і серцем відчуває велику правду: ЯКЩО МИ МАЄМО ВДЕРЖАТИСЯ СЕРЕД ЖАХЛИВОЇ БУРІ, ТО В НАС НЕ СМІЄ БУТИ РІЗНИХ ПОСТАВ — ТІЛЬКИ ОДНА, ТО В НАС НЕ СМІЄ БУТИ РІЗНИХ ДОРІГ — ТІЛЬКИ ОДНА.

Ясно, що в такий час і вороги українського народу не сплять. Вони намагаються підірвати серед нас основи розумних і доцільних дій, себто підірвати солідарність, здисциплінованість, захитати в нас віру у свою добру справу. Вороги сподіваються, що розкладені морально, ми зможемо легко стати їх здобиччю.

Вони діють ПІДСТУПОМ. Вони розсівають брехливі вістки про становище на фронтах, силкуються залякати нас, стараються нас нервувати, вони пробують викликувати паніку, бо знають, що залякана люди[illegible] і схильна до всяких необчислених учинків.

І вороги діють НАСИЛОЮ. Вони насилають на наші землі озброєні банди, що нищать край, баламутять людей, пробують організувати довкола себе тут та там місцеві бандитські елементи і таким способом перекинути свої вчинки на карб розважного і свідомого своєї мети українського народу.

Пам'ятаймо, що нині, в часі тотальної війни, війни не тільки армій проти армій, але війни цілих народів проти народів, діє у світі суворий закон збірної відповідальности. То ж за невідповідальні вчинки збаламучених одиниць можуть відповідати родини, а то й цілі села. Не забуваймо, що попри військовий фронт — є ще фронт праці, фронт господарський, з немеш суворими законами.

За виломи у фронті праці загрожує кара не тільки тому, хто провинився, але й кара на основі збірної відповідальности.

Тимто подумайте тепер, чи це саме не ціль наших ворогів провокувати різні протизаконні дії, зокрема самовільні душогубства, провокувати їх на те, щоб стягати на ввесь наш нарід кару й руїну.

Українські громадяни! А передусім українська молоде! Зрозумій небезпеку та не дай себе втягати в ворожі сіті. Поміркуй, що хитрий і підступний ворог не завагається вжити і найбільш патріотичних українських гасел, щоб з'єднати тебе для своїх прихованих цілей.

Свідомий своєї мети українець — ніколи не стане по боці відвічного ворога українського народу. Бо це була б хай несвідома, але страшна зрада українських національних інтересів.

Український народе! Після великого зриву в 1919 році — Ти пережив неменшу трагедію. Тоді великі Твої надії, великі Твої жертви стрінулися з анархією банд і загонів, тоді вже не знати було, де кінчається дійсний отаман-провідник, а де починається звичайний бандит, тоді губилася ясна границя між збаламученим ідейним повстанцем і ворожим агентом, що кермував ним непомітно, границя між чистою українською справою і нечистою чужою — спритно веденою московсько-большевицьким ворогом.

Вважай, щоб і тепер ворог не використав святого вогню посвяти, а то й несвідомість одиниць — для своїх власних цілей.

Український народе! Не допусти, щоб у нашому спокійному досі краю спалахнули грізні вогні анархії. Ми представники і керманичі організованого українського світу, вважаємо за свій святий обов'язок своєчасно остерегти всіх, розкрити всім очі на ту пропасть, куди намагаються завести нас вороги і обманутi люди, сіючи тривогу і намовляючи до протизаконних дій, до невиконування воєнних повинностей, до непослуху законам і наказам воєнного часу.

Тим то ми кличемо: як досі, так і надалі зберігаймо гідну, розумну поставу українського народу на всіх відтинках нашої праці для того, щоб витривати до часу остаточної перемоги.

У нашу світлу будуччину ми твердо віримо! Отож зберігаймо моральні і фізичні сили народу для тієї будуччини! Хай як і досі на сторожі на-

(Докінч. на 2-ій стор.).

Позитивний розвиток загальних відносин у Генеральній Губернії

УРОЧИСТЕ ЗАСІДАННЯ УРЯДУ З НАГОДИ 4-х РОКІВ ІСНУВАННЯ.

КРАКІВ. З нагоди 4-х роковин існування Генеральної Губернії на замку в Кракові відбулося під проводом Ген. Губернатора д-ра Франка урочисте засідання уряду Генеральної Губернії, в якому, крім членів уряду, взяли участь високі представники збройних сил, націонал-соціялістичної партії, та губернатори краківської, варшавської, радомської, люблинської і галицької областей. Ген. Губернатор д-р Франк, який відкрив засідання, після вичерпного звідомлення шефа уряду державного секретаря д-ра Бюлера, вказав у підсумках на те, що і в майбутньому Генеральна Губернія доросте до всіх вимог. Не дозволяючи ввести себе в помилку окремими актами насилля і опору, які чейже трапляються всюди в обсадженних просторах, мірodaйні політичні фактори Генеральної Губернії послідовно прямують своєю устійненою дорогою.

ЗВІДОМЛЕННЯ ШЕФУ УРЯДУ.

В детальних і характерних подрібних даних з усіх ділянок адміністрації, шеф уряду державний секретар д-р Бюлер, накреслив плястичну картину численних зусиль, з поміччю яких у минулих 4-х роках розв'язано в Генеральній Губернії великі конструктивні завдання. Він дав перегляд персонального і територіяльного розчленовання адміністрації і говорив про проблеми законодавства і піклування правом, обговорив досягнення адміністрації, при чому зокрема підкреслив питання, що стоять у зв'язку з місцевим населенням Генеральної Губернії, накреслив картину господарського життя в усіх його ділянках, схарактеризував фінансове положення і працю державного секретаріяту для справ безпеки. Всі оці вислідя 4- річної діяльности зберігають свою особливу вагу через те, що вони виросли в обличчі складних, зумовлених війною обставин і труднощів.

НАСТАВЛЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.

В цьому звідомленні шеф уряду, державний секретар д-р Бюлер обговорив також докладно всі проблеми, що зв'язані з життям місцевого населення Генеральної Губернії, особливо громадян української і польської національности. При цьому він сказав: Німецька адміністрація Генеральної Губернії ні в одному моменті не дала себе пірвати короткозорій політиці супроти чужого населення. Для цього не могла дати приводу ні ціль, якою є вибороти відповідну Европу, виключаючи плутократично-жидівські большевицькі світові сили, ні сподівання, що їх німецькі адміністраційні установи зв'язували з льояльною і добровільною співпрацею чужого населення. З того лише, що зроблено для усунення шкід большевицького режиму, що його мусіла пережити Галицька область, можна достатньо пізнати наставлення німецької адміністрації. Розпорядженнями в справі репреватизації направляється послідовно, крок за кроком, ту кривду, яка в цей жахливий час впала була на населення. Безперечно, часто треба було твердих заходів, але вони були зумовлені самою природою війни. Володіння над місцевим населенням було після цього суворе, але справедливе.

СПІВПРАЦЯ НАСЕЛЕННЯ.

Ці напрямні полегшили також у великій мірі важкі рішення. У протилежність до асиміляційної політики уряду колишньої польської республіки, сьогодні в Генеральній Губернії нема ніяких спроб, щоб національним групам, які тут живуть, втискати чужу їм національність. Навпаки, проведено ясне розмежування окремих національних груп, так що кожний може признаватися до тієї національности, з якою він зв'язаний вузлами крови.

Навпаки, населення притягнуто у великій мірі до співпраці в адміністрації, саме на становищах волосних старшин, посадників та на становищах у різних технічних званнях, у характері лікарів ітд. Пошта дає працю тисячам українських і польських сил, для яких при відповідній праці і зусиллях створено можливості росту в розумінні підтримки в осягах праці. В ділянці технічної адміністрації багато тисяч українців і поляків знаходять заняття, а Східна Залізниця дає заняття більш ніж сотні тисяч українців і поляків. Вони точно і задовільно виповнюють ті високі обов'язки.

КУЛЬТУРНА ДІЛЯНКА.

Що торкається культурної ділянки, то д-р Бюлер представив на основі українських і польських театральних досягнень, книжок, часописів і шкільництва, для якого в першу чергу присвячено велику вагу в народній школі, в цьому елементарному ступені для професійного шкільництва. В дуже короткий час для півтора міліона польських дітей створено 9.000 польських народніх шкіл і зайнято там 23.000 польських учителів. Не зважаючи на різні труднощі, ці школи не лише збережено зовнішньо, але із зумовлених війною початків, вони розвинулися так, що сьогодні повністю і в цілости відповідають природним завданням освіти польської народної школи. Українське народне шкільництво, яке при оснуванні Генеральної Губернії виказувало лише слабі сліди, відповідно розбудовано за справедливим принципом кількости українського населення. Під теперішню пору у 4.500 українських школах навчається

600.000 українських школярів, більше ніж 10.000 учительських сил навчає українську дітвору рідною українською мовою.

ЗДОРОВНА ОПІКА.

Що торкається здоровної опіки над місцевим населенням, то тут в першій мірі слід відмітити поборювання пошесних недуг. Для поборювання висипного тифу від початку праці німецької адміністрації створено понад сотню нових лікарень для пошесних недуг. Збудовано багато нових закладів для відвошивлювання, та додатково спроваджено з Німеччини в Генеральну Губернію понад тисячу пересувних дезинфекційних камер. І так, наприклад, у варшавській області працює 254 заклади для відвошивлювання, що можуть обслуговувати денно 27.800 осіб.

До створення Генеральної Губернії було лише 15 закладів, що денно обслуговувати 1790 осіб. Продукція впорскувань проти висипного тифу постійно зростає і завдяки пляновому поборюванню висипного тифу пощастило здавити цю небезпечну пошесть. Не менше небезпечна пошесть, яка в Генеральній Губернії, коли порівняти з Німеччиною, дуже поширена — це черевний тиф. На основі розпорядку Ген. Губернатора заведено охоронне обов'язкове щеплення всіх мешканців Генеральної Губернії. Крім цього небезпечна пошесна недуга — це і дальше сильно поширена єгипетська недуга очей, трахома. Важкі випадки захворінь на трахому обслідують у спеціяльних лікарнях проти трахоми на державні кошти. Там теж цю хворобу лікують. І ця пошесть в недалекому майбутньому буде остаточно усунена.

Працю німецької адміністрації в ділянці здоровництва ілюструють найкраще такі цифри, зібрані в 1940, 1942 і 1943 роках у Генеральній Губернії: 1940 (без Галичини) 128 лікарень, 17.000 ліжок. 1942 (без Галичини) 156 лікарень 24.537 ліжок. Після прилучення Галичини дійшли 92 лікарні і 10.700 ліжок. В 1943 році є разом 276 лікарень та приблизно 40.000 ліжок для ненімців і 4 лікарні та 1.090 ліжок для німців.

РОБІТНИЧЕ ПРАВО.

Особливу увагу присвячувала німецька адміністрація службовикам і робітникам, що працюють для загального добра. Мирну працю вможливлює робітниче право в Генеральній Губернії при ліквідації знайдених тут індивідуалістичних принципів. Понад сотня тарифових розпорядків, що тимчасом появилися, уявляє собою суцільне робітниче право. Цими тарифами створено одноцілі, означені умови праці. Особливий доказ довір'я влади це виданий Східною Залізницею службовий правильник для етатових службовців Східної Залізниці. Службове відношення етатового залізничника передбачене для службовців, що працюють на важливих становищах. Воно уявляє собою в багатьох випадках відновлення службових відносин етатових службовиків колишньої польської державної залізниці і послідовно має бути розбудоване в урядничих відношеннях. Досі з цим зв'язані такі користі: охорона виповідження праці, закріплене виплачування платні згори, виплачування платні на випадок недуги, збільшена відпустка, запевнення платні при звільненні в стан спочинку. Досі проведено яких 8.000 іменувань.

СОЦІЯЛЬНА ЗАБЕЗПЕКА.

Жертвам праці приходить у допомогу соціяльне забезпечення. Його ведуть на всіх ділянках забезпечення на випадок недуги, нещасливого випадку та інвалідства. Своєю позитивною поставою супроти чужого населення соціяльне забезпечення завдяки зворотам в готівці і завдяки невозорганізованій лікарській службі з приблизно 2.000 лікарів, зберегла від гіркої біди широкі круги населення. Із засобів соціяльного забезпечення одержують особливу допомогу члени родин тих робітників, що працюють у Німеччині та й самі робітники, якщо вони, наслідком недуги, нещасливого випадку, вертаються в Генеральну Губернію. Поруч соціяльного забезпечення, яке опікується жертвами праці, розбудовано забезпечення для жертв війни.

ПРОХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ.

Самозрозуміло, що влада Генеральної Губернії, зокрема персональне управління уряду Східної Залізниці і Пошти поробили всі зусилля, щоб службовцям і членам їх родин уможливити удержання. Шляхом основування кухонь для працівників, споживчих об'єднань, як ось наприклад у варшавській області, завдяки створенню правильного обідного прохарчування, майже у всіх установах, поправлено у вирішальний спосіб життєві умови ненімецьких службовців.

Після 4-літньої мозольної праці для відбудови на сільсько-господарському відтинку, німецькій адміністрації вдалося недавно поправити харчове забезпечення місцевого населення, та в дальшому уряд домагатиметься піднести здібність робітника правильним приділом прохарчування і з допомогою інших влаштувань, та його робочу силу в усій повноті поставити до розпорядження праці для відбудови. Після 4-х років адміністрації Генеральної Губернії, на всякий випадок є привід до того, щоб українським і польським службовикам і адміністрації висловити признання за їх працю.

Український Народе!

Докінчення з 1-ої стор.

шого загального розвитку — стоїть наша любов до Батьківщини, поєднана з розумом, що показує правильний шлях до великої мети. Національний ріст на основах порядку і праці — хай скріпляє нашу віру в майбутнє і хай сталить наші сили для нього.

Ми віримо, що при Божій опіці — Український Народ щасливо перебуде теперішнє врем'я люте.

У Львові, 25. жовтня 1943.

Проф. д-р ВОЛОДИМИР КУБІЙОВИЧ, — Провідник Українського Центрального Комітету.

Д-р КОСТЬ ПАНЬКІВСЬКИЙ. — Заступник Провідника Українського Центрального Комітету.

Д-р ТИТ БУРАЧИНСЬКИЙ, — голова Об'єднання Праці Українських Лікарів.

Радн. ІВАН ВАЧКІВ, — голова Об'єднання Праці Українських Правників

Інж. ЯРОСЛАВ ЗАЙШЛИЙ,—заст. голови Об'єднання Праці Українських Агрономів.

Проф. д-р ІВАН ЗІЛИНСЬКИЙ, — директор Українського Видавництва, Відділ у Кракові.

Інж. МИХАЙЛО КОРЧИНСЬКИЙ, заст. голови Об'єднання Праці Українських Студентів.

Проф. ІВАН КРИП'ЯКЕВИЧ.

СТЕПАН КУЗИК, директор Центробанку.

ІВАН КУЗІВ, директор Народної Торгівлі.

ВАСИЛЬ ЛЕВИЦЬКИЙ, — секретар Об'єднання Праці Українських Письменників.

Проф. СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ, — голова Об'єднання Праці Українських Учителів.

Д-р БОГДАН ЛОНЧИНА, — голова Об'єднання Праці Українських Студентів.

Д-р ГРИГОРІЙ ЛУЖНИЦЬКИЙ, — голова Об'єднання Праці Українських Письменників.

Д-р ЛЮБОМИР МАКАРУШКА, член Військової Управи Галичини.

Інж. ВОЛОДИМИР МАРТИНЕЦЬ, — голова Об'єднання Праці Українських Журналістів.

ІВАН МАРТЮК, — директор Центросоюзу.

МИХАЙЛО МАТЧАК, — директор Українського Видавництва, Відділ у Львові.

РОМАН МИЦИК — директор Банку „Дністер".

АНДРІЙ МУДРИК, директор Маслосоюзу.

ОСИП НАВРОЦЬКИЙ, — член Військової Управи Галичини.

Д-р РОМАН ОСІНЧУК, — голова Медично-санітарного Об'єднання Праці.

ІРИНА ПАВЛИКОВСЬКА, — директор кооперативи Українське Народне Мистецтво.

Інж. ЮЛІЯН ПАВЛИКОВСЬКИЙ, — президент Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

Інж. АНДРІЙ ПАЛІЙ, — директор Маслосоюзу.

Проф. інж. ЄВГЕН ПЕРХОРОВИЧ.

Д-р ЮРІЙ ПОЛЯНСЬКИЙ, — голова Комісії Допомоги Українському Студентству (КоДУС).

Інж. ІВАН ПРОКОПІВ, голова Об'єднання Праці Українських Інженерів.

Інж. ІЛЛЯ СЕМ'ЯНЧУК, директор Центросоюзу.

Проф. д-р Василь СІМОВИЧ.

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ, — муж довір'я Об'єднання Праці Українських Ремісників.

Інж. ОМЕЛЯН ТАРНАВСЬКИЙ, — директор Українського Видавництва, Відділ у Кракові.

Проф. ІВАН ТЕСЛЯ, — секретар Об'єднання Праці Українських Учителів.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ, — голова Сільського Господаря.

М-р МИХАЙЛО ШАРКО — директор Банку „Дністер".

Д-р МИКОЛА ШЛЕМКЕВИЧ, — директор Українського Видавництва, Відділ у Львові.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня завзяті бої на східному фронті з особливою силою були розгорілися першуського в його південній частині. Без огляду на велетенські зусилля і втрати, большевики ніде не проломили німецького оборонного фронту, навпаки — його сила почала ступнево зростати.

Початок нової аліянтської офензиви в Італії не приніс ворогові ніде ніяких поважніших осягів. Мин. тижня майже зовсім не було більших ворожих летунських атак на Німеччину. Не було теж ніяких особливих політичних подій, бо до московської конференції вже всі привикли, а зокрема всі певні, що „переможцями" вийдуть з неї большевики.

Під Мелітополем і Кривим Рогом

До великого бою на півдні східного фронту большевики зібрали були величезні сили. Супроти того початково їм вдалися деякі нові місцеві вломи або поширення давніших. Після того, як большевикам удалося створити мостові причілки по обох боках Дніпропетровського, німецькі війська залишили це місто. Під Кременчуком большевики поширили свій влім в напрямі на Кривий Ріг. Але на цьому і закінчилися початкові успіхи большевиків. Німецькі війська постійно відбивають великі атаки а на північ від Кривого Рогу вони перейшли до сильних протиатак. Крім того під Кривим Рогом прийшло до успішних панцирн. боїв. Останніми днями бої перенеслися також і на захід від Кривого Рогу. Зокрема дуже завзяті бої лютують на південь від Мелітополя, і взагалі між Дніпром і Озівським морем.

В середній частині фронту

На північ і південний схід від Києва німецькі протинаступи відкинули ворога з великими втратами. Німецькі осяги в тому просторі тим важні, що большевики постійно намагалися творити й поширювати свої мостові причілки на західньому березі Дніпра. З тією метою вони використовували великі ліси над Дніпром і острови на ріці. Таксамо успішно для німців проходили бої на північ і південь від Гомеля і на захід від Кричева й Смоленська. Останніми днями під Гомелем і Смоленськом большевики знову почали свої велетенські наступи, але ніде не добилися значніших успіхів.

Жінки в большевицькій армії

Большевики потерпіли досі такі великі втрати в людях, що вони почали брати до війська також і жінки. З різних місць східнього фронту повідомили, що там взяли в полон жіночі відділи з річників від 1913 до 1923 і 1920 до 1923 р. Зпочатку большевики вживали жінок до служби в запіллі, але коли не ставало резерв, почали їх кидати в бій. Тепер жінки виконують військову службу у відділах большевицького летунства, артилерії, зв'язку, а також і в піхоті.

Бої в Італії

Після того, як від останньої аліянтської офензиви в південній Італії проминуло вже понад 50 днів, англійці та американці знову почали наступати. Головні бої відбуваються на заході Апенінського півострову а зокрема над рікою Вольтурно, над її джерелами і на півдні від Капуї. В одному місці німецькі війська перейшли на гірські стано-

(Докінч. на 4. стор.).

У триріччя інтронізації Архиеп. Іларіона в Холмі

Дня 3-го листопада ц. р. Холмщина і Підляшшя святкують треті роковини інтронізації першого українського заступника Голови Автокефальної Православної Церкви в Генеральній Губернії, Архиепископа Іларіона. Урочистий акт інтронізації відбувся 3. листопада 1940 р. в Холмі при участі делеґатів Уряду Ген. Губернії та низки українських делеґацій з головою Українського Центрального Комітету проф. В. Кубійовичем у проводі.

Церковна Рада Холмщини вже 13. листопада 1939 р. висунула кандидатуру проф. д-ра І. Огієнка на холмського епископа, а Собор Єпископів Св. Автокефальної Православної Церкви в Ген. Губернії, йдучи назустріч однодушному бажанню православних українців, ухвалою з дня 30. вересня 1940 р. постановив висвятити проф. І. Огієнка в епископа з титулом „Архиепископа Холмського й Підляського". В днях 19. і 20. жовтня 1940 р. Митрополит Діонисій виконав акти наречення й хіротонії, а дня 21. жовтня 1940 р. архиепископа Іларіона обрано заступником митрополита Автокефальної Православної Церкви в Ген. Губернії.

День 3. листопада 1940 р. являється великою подією на Холмщині й Підляшші, землях, що пережили велике лихоліття впродовж поверх 300 років. Перебувши велику національну й релігійну руїну, український народ діждався нарешті здійснення своїх мрій у цій найдалі на північний захід висуненій закутині української землі. По трьох сторіччях у Данилів город в'їхав знову православний епископ українець, щоб оновити його з нац.-церковному житті, щоб обняти найменшого брата. Архиепископ Іларіон прийшов на Холмщину, щоб віддати їй всі свої сили, знання і досвід, щоб навчити народ бути собою, молитися рідною мовою та щоб піднести культуру цього народу.

Відповідаючи на захоплення, з яким холмське населення привітало свого вижиданого Владику, архиепископ Іларіон сказав у своїй першій архиерейській проповіді, що Він саме для цього населення прийшов на цю історичну землю, для цього населення, якому належиться слава ва й віддане служення. В часі лихоліття, говорив Владика Іларіон, бувало, що заломлювалося духовенство, хиталася інтеліґенція, але простий люд Холмщини стояв непохитно. Тим то й духовенство, за словами архиепископа, має віддати всі сили для цього населення, повного віри, стояти близько до цього, любити його, бути частиною його.

„Служити народові — то служити Богові". Це гасло, з яким веде холмський архиепископ свою невтомну працю для своїх вірних. „Любити народ — значить любити Бога", каже Владика Іларіон і своїми великими ділами та невситущою працею для народу доказує любов до Всевишнього, який зберіг цей народ впродовж віків на прабатьківській землі.

Годі вичисляти тут заслуги архиепископа Іларіона для українського народу загально, а для Холмщини зокрема. Коли обмежитися до діяльности Владики на Холмщині, то з усієї праці відмітити хоча б те, що в Холмській і Підляській Єпархії панує зразковий лад, церква знаціоналізована богослуження правляться староукраїнською або живою українською мовою за святими книгами, що їх сам Владика переклав у довголітній праці. За почином архиепископа Іларіона видано вже цілу низку писань Владики та інших писань, що становлять багатий духовний корм для всього населення. Заходами Владики Іларіона засновано в Холмі Духовну Семінарію, в якій сини українського народу Холмщини приготовляються стати апостолами правди і науки Христа і своєї нації. По цілій Холмщині основано церковно-парафіяльні братства, що ведуть харитативну діяльність, допомагаючи бідним.

День 3. листопада позначається також празником св. Іларіона, патрона першого холмського архиепископа - українця. В цей день населення Холмщини й Підляшшя звернеться своїми молитвами до Всевишнього, щоб дав холмському Владикові довге життя і допоміг Йому в Його праці для добра Православної Української Церкви й Українського Народу.

О. М.

У треті роковини інтронізації Його Високопреосвященности Високопреосвященнішого Іларіона, Архиепископа Холмського й Підляського і в день св. Іларіона бажаємо Достойному Ювілятові довгого віку та успіхів у невтомній праці для Української Церкви й Українського Народу.

Редакція „Холмської Землі"

Смиренний Іларіон

З ласки Божої Архиєпископ Холмський і Підляський.

до всього Всечесного Духовенства, Преподобного Монашества та до всіх Боголюбивих вірних нашої Холмсько-Підляської Православної Єпархії, —

Пречиста вернулася знов до Холма

„Сей день, єго же сотвори Господь, —
возрадуємся і возвеселімся в онь!"
„Сумувати ви будете, але сум ваш
обернеться в радість!" Ів. 16. 20.

Радісна подія трапилася в нашому невимовно тяжкому житті, радісна й велика: Пречиста вернулася знов до Холма!

28 літ сумно зідхали намучені груди Холмщан, і всі безнадійно день і ніч виглядали свою єдину міцну Оборону, свою правдиву Заступницю й вірну Потішительку, — свою Холмську Божу Матір... І мучилися й сохли стомлені наші груди від довгого чекання, а очі не мали вже сліз від плачу безнастанного...

І нарешті Милосердний Господь почав усі наші всенародні деннонощні гарячі молитви, і 27 вересня, на день Воздвиження Чесного Хреста Господа нашого Ісуса Христа, Пречиста Діва Марія вернулася знов до Холма!

Вернулася Діва Пречиста, — і радісне сонце знову засяло над усією обездоленою й намученою Холмщиною!

Вернулася Діва Пречиста, — і наші намучені груди знову дишуть надійно та радісно!

Невимовно тяжка й безмежно сумна історія 28-літньої еміграції й полону Холмської Божої Матері. В липні 1915 року, підчас першої Світової Війни, коли холмський православний народ змушений був покидати свою рідну землю, тоді вивезено до Москви й нашого Холмського Чудотворного Образа Пречистої Діви Марії. Але в Москві незабаром запанували безбожні большевики, і в 1918 році Чудотворний наш Образ був перевезений до Києва й поміщений до Святого Фролівського жіночого Манастиря на збереження. Та недовго й тут Він перебував, бо йому загрожувала небезпека знищення від безбожників. Тоді нашого Образа таємно винесли з Фролівського Манастиря й довго переховували в приватних руках, а нарешті Він перейшов на збереження до благочестивої родини холмського священика. І тепер ось, на Свято Воздвиження, Холмська Божа Мати знову вернулася до Свого Катедрального Собору, до Свого обездоленого й намученого народу! І знов ми не сироти, й знов не самотні!...

Вернулася Діва Марія, — і радісно дзвонять нам дзвони по всій Холмській Землі!

Вернулася Діва Марія, — і святі піснопіння несуться до не-

ПРЕЧИСТА ВЕРНУЛАСЯ ЗНОВ ДО ХОЛМА!

I.

МИ ТАК ДОВГО ЧЕКАЛИ...

Ми так довго чекали Пречисту Марію,
Прогляділи свої журні очі...
Виглядали Тебе, нашу вірну надію,
Усі скорбнії дні й темні ночі...
Так тяжко жилося всім нам без Марії,
Порожнім було нам життя...
До Тебе Одної були наші мрії
За довгий цей час розп'яття...
Без Тебе лили ми гарячії сльози,
Сочилася з нас усіх кров...
Зболілую душу чавили морози,
А одчай вертавсь знов і знов...
І тільки на Тебе ми клали надію,
На Тебе одну, наша Мати...
Так довго чекали ми всі свою мрію,
Бо наша надія — одна Ти!
Ти вчула нарешті горливі молитви,
Й вернулася знов до Холма.
Припини ж ці ворожі криваві гонитви,
Й візьми нас в опіку Сама!

II.

ВЕРНУЛАСЬ ДО НАС БОЖА МАТИ!

Радіють безмежно й святкують Холмщани:
Не будемо більше страждати!
Нарешті болючі затягнуться рани, —
Вернулась до нас Божа Мати!
Мов сонце яснеє засяло над нами,
Б'є радість із кожної хати:
Ми знову стаємо в Цариці синами, —
Вернулась до нас Божа Мати!
Минеться тепер наша кривда й недоля,
Не будемо лиха ми знати,
Минеться дошкульна ворожа сваволя, —
Вернулась до нас Божа Мати!
І радісно дзвонять на Холмщині дзвони,
Всі вбрані в святкові шати:
Діждались нарешті ми всі Оборони, —
Вернулась до нас Божа Мати!
Велично співають святі Храми Божі,
І радісно всім нам співати.
Немов на Великдень, всі лиця погожі, —
Вернулась до нас Божа Мати!
До неба несеться палке піснопіння:
Надія міцна нам Одна Ти!
Настало нарешті Святе Воскресіння, —
Вернулась до нас Божа Мати!

III.

ВЕРНУЛАСЬ ДОДОМУ ПРЕЧИСТА МАРІЯ!

У Холмському Краї велика новина,
І радість на нашій землі:
Вернулась додому Надія Єдина,
Що сяє нам сонцем у млі.
Вернулась додому Пречиста Марія,
Щоб край наш узяти в опіку.
Вернулась додому Єдина Надія,
Що люд наш рятує від віку.
Ти наша єдина спасенная Мрія,
На спраглую душу роса.
Ми віримо глибоко — Діва Марія
Відкриє нам всім небеса!
Для Холмського Краю цілюща Ти Манна,
Тобою живуть наші люди.
Гряди ж вже навіки до нас, Довгожданна,
Й Защитою вірною буди!

IV.

ЧОГО ТО НА ХОЛМЩИНІ РАДІСТЬ ВЕЛИКА?

Чого то на Холмщині радість велика,
Чого так горять усі лиця?
То сонце засяло з Пречистого Лика, —
Вернулась Небесна Цариця!
Чого це так легко знов дишуть нам груди,
Так легко нам знову молиться?
Чого така радість між нами повсюди? —
Вернулась Небесна Цариця!
Почула Пречиста горливі моління
Й вернулася знов у свій край.
І дзвоном небесним пливуть піснопіння,
Бо знову відкрився нам рай.
Царюй же між нами, Пречистая Мати,
Защитою Холмщині будь!
Для всіх нас спасенна Надія Одна Ти,
Для всіх нас Ти райськая путь!

† ІЛАРІОН

ба, немов запашне те кадило, із сотень тисяч зболілих грудей!

Вернулася Діва Марія, — і наші зідхання криваві тужною Молитвою линуть до неба, до Святого Престолу Всевишнього! І вислухають Святі Лики гарячу Молитву народню!

Дорогоцінний і Святий Чудотворний цей Образ Пречистої Діви Марії! Святе стародавне передання твердить, що цього нашого Образа намалював ще Славний і Всехвальний Апостол Христовий і Євангелист Лука в Єрусалимі, а потім Він перейшов до столичного міста Царгороду, де й зберігався в Палаті Грецьких Царів. Коли ж у Х. столітті грецька царівна Анна вийшла заміж за українського Київського Великого Князя Володимира, то вона привезла з собою до Києва й нашу Чудотворну Ікону, як віно своєму молодому Князю. А пізніше Святий Князь Володимир подарував цю Чудотворну Ікону до міста Холма, до новозбудованого ним Собору Пречистої.

І от уже тисячу літ цей Святий Образ зберігається в Холмському Пречистенському Катедральному Соборі. Святий цей Образ широко вславився сотнями великих і славних чудес, і наша Холмська Божа Мати стала для всього Холмсько-Підляського Краю правдивою Рідною Матір'ю, — обороною міцною та Потішителькою вірною!

Усю гірку історію Українського Народу бачила на власні Свої очі наша Холмська Божа Мати, — Вона переживала з ним разом усі тяжкі його лихоліття, від татарського зачинаючи!... Тисячі різних ознак відбилися на нашому Святому Образі, від татарських стріл зачинаючи. Море сліз — радісних і печальних — пролито перед Обличчям нашої Холмської Заступниці... Тут, у стіп Пречистої Марії, вся наша гірка і радісна доля, вся наша сумна і радісна історія!...

Але досить тепер цього чорного суму, — Пречиста вернулася знов до Холма, — і розвіється сум наш, як від сонця туман! Знов з нами Пречиста, — й кого убоюся?!

Досить уже проливати нам сльози гіркі, — Пречиста вернулася знов до Холма, і висохнуть сльози гарячі, немов та на сонці роса! Лагідний Облик Пречистої всіх заспокоїть!

Досить зідхань із намучених наших грудей, — Пречиста вернулася знов до Холма, — й обернулися наші зідхання щоденні на радість ясну!... Знов з нами Пречиста, — кого устрашуся?!

А з нами радіє й уся Холмська Земля, сльозами та кров'ю полита, бо нарешті Пречиста Мати бере наш зболілий Народ під Свою найміцнішу опіку й покрову!... Холмськая Мати Пречиста стає відтепер вірною Опікункою всієї Холмської Землі, стає для нас всіх за Надію єдину, стає вже єдиною в нас Апостольською Чудодійною Іконою, бо нашу Вишгородську Апостольську Ікону забрано до Володимира над Клязьмою, а пізніш до Москви, нашу Белзьку Апостольську Ікону забрано до Ченстохова, а нашу Успінську Апостольську Ікону Київську спалила безбожна варварська рука...

І тепер Ти ось тільки Одна, о Пречистая Холмська Мати, світиш нам ясно, мов сонце святе, зо Святої Данилової Гори, тепер позосталася тільки Одна Ти вірною Опікункою для Українського Народу!...

І радість несеться по Українській Землі, — Пречиста вернулася знов до Холма! І святі піснопіння, як райські величні дзвони, всерадісно линуть до неба зо всіх наших Храмів, — Пречиста вернулася знов до Холма! І радісно світить нам сонце яснее, і весело дишуть нам груди зболілі, немов на Великдень, — Пречиста вернулася знов до Холма!...

Вернулась Пречиста, а з нею нація міцна та віра гаряча вернулися знов до всіх нас! І висохнуть сльози гіркі, і всміхнеться заплакана мати, бо більш ми не сироти...

Воскресла нам знову Пречиста, — а з Нею воскресне й увесь наш зболілий Народ, розквітне наш край поруйнований!

Над нашим Народом зболілим, над нашим заплаканим краем засяла нам Зірка ясна, засяло нам Сонечко красне!

Молімося ж всі, молімося щиро та ревно, молімось і радісно плачмо, й просімо в Пречистої кращої долі для себе й для нашого краю!...

І Діва Пречиста почує всі наші моління, — і більше не будем ми сиротами!...

ІЛАРІОН,

з Божої ласки Архиепископ Холмський і Підляський

Дано в Богоспасаемому місті Холмі, в Архиепископській Палаті, на Святій Даниловій Горі.

Року Божого 1943, вересня 14. (27) дня, на день Воздвиження Святого Хреста й на день повернення Чудотворного Образа Пречистої Божої Матері до міста Холма.

Виповнім великий заповіт

Оповідає літопис, що, умираючи, князь Володимир Мономах велів принести в'язку прутів, зв'язав її та дав по черзі кожному свому синові, щоб спробував її переломити. І не переломив ніхто з них. Тоді князь розв'язав в'язку й казав ламати кожний прутик зокрема: сини миттю поламали все пруття. Так мудрий князь учив своїх синів основної, найконечнішої в державному будівництві прикмети: єдности. Окремий прутичок поломить навіть дитина, в'язки не переломить і сила.

Варт пригадати собі цю науку сьогодні, коли шаліє страшний буревій, коли тріщить, гнеться і ломиться поодиноке пруття... У багатьох випадках сьогоднішні воєнні обставини, нераз і проти нашої волі, вчать нас єдности. От, хочби всякого роду воєнні тягарі, розкладані не на поодиноких людей, а на цілі села, громади та округи. Гірко вчить нас тієї єдности збір на відповідальність за вчинки поодиноких людей. Вчать, та чи навчили? Хіба мало вчили нас довгі сторіччя нашої історії? Хіба не знаємо, чим були ми, якою була наша Батьківщина в хвилинах всенародньої єдности? А все ж, як дуже не хотілося і не хочеться нам, поодиноким прутикам, сидіти у в'язці! Просто використовуємо першу нагоду, щоб виховзнутися, висунутися. Висунеться один прутик, другий, третій — і опадає перевесло, що всіх разом тримало, і ломить нас поодиноко чуже коліно. Надмірна свободолюбність, цей дух степу, ця вдача степового неуїжджeного коня, що стає дуба навіть запряжений до свого власного воза, були нераз прокляттям у нашій історії.

Переживаємо хвилини важкі, та всі познаки вказують на те, що перед нами ще важчі особисті й всенародні переживання. Ставити їм чоло можемо тільки спільно, зв'язані в одне, сцементовані в один моноліт. Все особисте мусить зникнути зперед наших очей. Мусимо позбутися самолюбства й самоволі. Мусимо бути готові радше завтра самі згинути з голоду, а нагодувати свого брата по крові, що вже гине сьогодні. Мусимо вміти радше самі понести смерть, як наразити на смерть нашу рідню та наших односельчан. Всяка інша поведінка, нехай зве себе і геройством та боротьбою за святу справу, є тільки недостачею почуття відповідальности, що за нею часто криється звичайнісінька трусливість.

Прикладів такої трусливости ли б навести чимало. Не наводимо їх нароком, бо не хочемо заторкувати поодиноких справ, щоб не виглядало, що пишемо це з метою пропагувати якесь окреслене політичне наставлення та служити чиїмсь інтересам. Нашою метою, метою нас усіх є і повинно бути одне — зберігаючи один одного та зберігаючи себе, зберегти нашу націю. Саме це гасло мусить стати товчком усієї нашої особистої поведінки та дороговказом у нашій громадянській роботі. Воно мусить стати тим спільним помостом, що на ньому повинні стрінутися ми всі — сини того самого народу. Саме воно мусить стати тим сталевим обручем, що зв'язує в одну в'язку все наше пруття.

З віддалі віків, з величі свого золотого престолу суворим зором глядить на нас князь Мономах, володар-будівничий: невже знехтуємо його великий заповіт?

М. К-й

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення з 2-ої стор.)

вища, положені кілька кілометрів на північний захід. В середині Апенінського півострову не було ніяких значніших боїв, а ворожі наступи над Адрійським морем, на північ від Термолі, зовсім не вдалися. Так, хоч ворог мав майже двократну перевагу, він знову мусів зупинитися в своєму поході.

Нові успіхи на Додеканезі

Німецькі збройні сили далі опановують поодинокі острівці великої групи італійських островів Додеканез у східній частині Середземного моря. Вже давніше німці зайняли головні острови тієї групи а тепер вони зайняли ще 2 менші: Левіту й Стампалі. На Стампалі німці зробили висад, який зломив опір італійських частин Бадольо й англійців.

З фашистівської Італії

Тимчасовим осідком нового фашистівського уряду стала Венеція. Недавно відбулося 2-ге засідання італійського уряду під проводом Мусоліні, на якому прийнято закон про відбудову італійської армії. Уряд республіканської Італії сконфіскував приватні маєтки Віктора Емануїла III. і його родини і зніс закон про їхне матеріяльне забезпечення. Мабуть в листопаді відбудеться засідання Установчих Зборів, що мають прийняти закон про введення республіканського ладу. Вони зберуться в місті Болонія. Недавно маршал Граціяні відвідав фельдмаршала Ромля в його головній кватирі й відбув з ним довшу розмову. 28. 10. ц. р. фашистівська Італія святкувала 21-ші роковини походу на Рим.

В повітрі

Воєнні звідомлення з минулого тижня не повідомили про якісь більші атаки ворожого летунства на відкриті міста в Німеччині або на зайнятих західних просторах. Німецькі літаки бомбардували військові об'єкти Лондону й в пристані Грейт Ермес. Недавно самі американці подали що від травня до жовтня ц. р. вони й англійці втратили над Німеччиною і західними просторами понад 2000 літаків, у великій більшості 4-моторові бомбовики.

Райхсмаршал Герінг закінчив 3-ох тижневу поїздку по південній і західній Німеччині та частині зайнятих західних просторів, де він відвідав летунські частини й оглядав уладження протилетунської оборони.

Довкола московської конференції

На тему московської конференції, що відбувалася у великій тайні, англійські та американські часописи писали, що большевики жадають свовідного доступу до Егейського моря, тобто права переїзду через Дарданелі, і морсько-летунських баз для забезпечення цього доступу. Далі большевики висунули домагання „збірної безпеки", в Европі, що справді рівнялося б пануванню червоної Москви над усією Европою. Газети принесли також містку, що тільки один раз прийшло до гострішої розмови між американцями й большевиками, коли большевики стали домагатися створення „другого фронту" в Европі. Тоді Гол мав сказати, що на випадок творення цього „другого фронту" большевики мусять на себе перейняти боротьбу з Японією. Загально панує переконання, що англійці та американці погодилися на всі домагання Сталіна, тобто дали йому вільну руку в европейських справах.

ЩО ПОВИННІ ЗНАТИ РОБІТНИКИ В НІМЕЧЧИНІ ТА ЇХНІ РОДИНИ В КРАЮ?

Кожний, хто працює в Німеччині, є обезпечений в Німецькій Касі Хворих.

Робітники, що вертаються хворі в рідні сторони, або захворіють підчас відпустки, одержують допомогу з найближчої Суспільної Обезпечальні на рахунок Німецької Каси Хворих.

Щоб таку допомогу одержати, обов'язаний хворий робітник перед виїздом з Німеччини до краю взяти на „Урлявбшайні", або на „Ріккершайні" потвердження Каси Хворих у Німеччині, що вона погоджується на його виїзд до краю. На таке потвердження у названих документах є окрема рубрика. Робітники, що захворіють підчас відпустки, мають негайно зголоситися до найближчого лікаря Суспільної Обезпечальні і повідомити, про це Уряд Праці. Хто зголоситься після закінчення відпустки, може наразитися, що не дістане не тільки ніякої допомоги, а може наразитися ще й на інші прикрі для нього наслідки. Сказане відноситься теж до вагітних жінок, що працюють у Німеччині. До Суспільної Обезпечальні треба також вносити прохання про ренти з приводу випадків, про інвалідські ренти, та про зладження протез, якщо випадок заіснував у Німеччині, або якщо робітник стався там непрацездатний. Члени родин осіб, що працюють у Німеччині (жінка й діти до 15 літ), мають звертатися за лікарською поміччю до найближчого лікаря Суспільної Обезпечальні, предкладаючи документи, які стверджують, що їхній живитель працює в Німеччині. Такою посвідкою може бути: посвідка громади, Уряду Праці, або фірми з місця праці робітника в Німеччині.

Делеґація українських хліборобів у Кракові

Про відвідини українських селян і селянок під проводом проф. В. Кубійовича на краківському замку в неділю, 24. м. м. вполудне ми вже повідомили ширше у попередньому числі. Тепер подаємо деякі подробиці із дводенного побуту делеґатів у Кракові.

У гарний, осінній день 23. 10. о год. 10,15 в'їхали представники українського селянства у столицю Генеральної Губернії, — Краків. На краківській залізничій стації привітали їх представники УЦК у Кракові, представники Головних Відділів Внутрішнього Управління і Пропаґанди. З'ївши сніданок учасники від'їхали автобусом до т. зв. Суконниць, де оглянули виставу, про „світову жидівську заразу".

Після обіду члени делеґації зустрілися з керівником Головного Відділу Прохарчування і Сільського Господарства, президентом Навманом. Голова „Сільського Господаря" інж. д-р Евген Храпливий, представив йому зібраних членів делеґації, які прибули з таких округ: Станиславів, Чортків, Львів-село, Рава Руська, Угнів, Грубешів, Тернопіль, Перемишль і Яворів. През. Навман вітався з кожним членом делеґації та розмовляв на різні актуальні теми. Запитані члени делеґацій відповідали до речі, розумно й ясно. Президент Навман виявив про цьому подивугідну ознайомленість зі справами сільського господарства Галичини; багато округ він знає добре, багато членів делеґації бачив уже раніше при різних подібних нагодах. Багато селян виявило неабияке володіння німецькою мовою; деякі свобідно розмовляли з през. Навманом, не потребуючи допомоги перекладачів. През. Навман підніс короткий тост на інтенцію гостей з Галичини, а потім побажав українським хліборобам, щоб вони й надалі змогли працювати так гарно, як у цьому році, в повній свідомості своєї відповідальної ролі в загальному житті.

Пополудні запрошено делеґацію до фільмової залі у Відділі Пропаґанди, де оглянули цікавий фільм.

24. 10., після відвідин у Ген.-Губернатора (про що писали ми в попередньому числі) делеґати поїхали на обід, який відбувся при співучасті офіційних німецьких і українських представників. Після обіду в 16 год. поїхали всі автами до села Мидльніки, де оглянули досвідне й навчальне господарство, що є під управою п. Маєра. П. Маєр дуже тепло привітав українських гостей на своєму господарстві, а опісля оправодив їх по обійстю маєтку, показуючи зразкові стайні, хліви та інші приміщення, сад і город; показав також худобу, вівці і дріб. Інж. Є. Храпливий переповідав українською мовою всі пояснення й вказівки. Делеґати слідкували за поясненнями з великим зацікавленням.

Коли посутеніло, господиня дому, п. Маєр, запросила гостей на каву. Серед розмов полилася і пісня. Одна, друга, третя... Спів знаменитий хор з Устрик Долішніх, під управою д-ра Менцінського. По прийняттю през. Навман розпрощався з делеґатами і поїхав до Кракова, а згодом розпрощалися й гості з господарями, подякували за щедру гостинність та повернулися до Кракова. Тут відбулася спільна вечеря, гутірка, відтак від'їзд домів.

Поширюйте „Холмську Землю"

ГОДИННИКАРСЬКА ШКОЛА У ЛЬВОВІ

У Львові існує вже третій рік 3-річна годинникарська школа, якої завданням є підготовити кадри молодих годинникарів. Учні походять з різних верств. До школи записуються по скінченні вселюдного навчання звичайно молоді 14. і 15-річні хлопці. Тепер на першому році у 3-ох відділах є їх разом 63, на другому 22, на третьому лиш 6, тому, що цей річник почався щойно в лютому. Після складення іспиту по закінченні навчання та по двох роках практики вони могтимуть складати майстерський іспит і відкрити власне заведення.

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Наша середньошкільна молодь, що в значній своїй більшості рекрутується зі селянського і робітничого середовища, після закінчення середньої школи, береться до корисної і потрібної праці в різних ділянках життя. Зі 70-ти осіб, що на весну 1943 р. склали в Дрогобичі іспит зрілости, було 51 хлопців і 19 дівчат. З 51 хлопців, 23 пішли до СС Дивізії Галичина, — 15 матурантів виконує свій обов'язок праці в Українській Службі Батьківщині, 10 студіює на фахових курсах, 2 працює в господарських установах, а 1 учителює. З 19-ти дівчат, 14 вчиться на фахових курсах, інші працюють в установах.

Новий сезон театру в Дрогобичі. Український Підкарпатський Театр в Дрогобичі розпочав цьогорічний зимовий сезон народною оперою Миколи Аркаса „Катерина", яку відіграно 16. і 17. жовтня.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 14)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Коли розміщення числа коней на 100 га усієї площіні, а навіть ужиткової площіні видається може навіть корисним, то обтяження кіньми самої кормової площіні, до якої враховано увесь травник, себто луги і пасовиська та усі пашні рослини наріллі, є надзвичайно поважні. Тут передує у некорисному відношенні коней до цієї площіні Замістя, де на 100 га кормової площіні припадає аж 105 коней, дальше Грубешів — 82 коні і Білгорай — 73 коні. Найкорисніше відношення, себто найбільше кормової площіні на одного коня виказує Біла і Холм. Одначе супроти поганої видатности сільських ґрунтів найкраще стоїть Холм. Словом: завелике число коней зменшує можливості кращого кормлення сідачів тварин є також для самих корів.

Велика рогата худоба, це по числу, господарському значенню й ужитковій користі найважніші сільсько-господарські тварини країни Одначе треба замітити, що з погляду добору штук до хову, як також догляду за ними, плекання, приміщення й кормлення, ця ділянка хову сільсько-господарських тварин дуже занедбана. Тут знову є великі різниці між поодинокими округами, бо там, де сільське господарство на вищому рівні, де кормова база дає змогу краще кормити худобу, там і догляд за нею кращий. Багато залежить тут також і від поодиноких господарів, їх охоти, вміння і умовин їх господарства, тому і в одному ж повіті та одному селі є великі різниці у плеканні худоби.

Щодо раси худоби, то на місцеві, краєві відміни мали найбільше впливу низинна чорно-біла раса, головно ж у середніх та західних округах краю, червона раса у південно-західних та східних частинах краю, та сіментальська у частині Белзчини. У Більщині помітна ще й досі невелика краєва відміна, що стоїть недалеко поліської сірої чи гнідої породи. Та назагал худоба щодо раси не вирівняна, бо у цьому напрямку не було, мабуть, багато старань з боку попередньої влади. Зате на поміщицьких господарствах є подекуди гарні обори з добрим, расово чистим матеріялом. У пляні попередньої влади було поширювання у округах: Біла (східна частина), Володава, Холм (частина), Грубешів, Радинь, Янів та Красностав — червоної раси, Біла (західня частина), Сільці, Любартів, Холм (частина), і Замістя — низинної чорно-білої раси. Одначе це були щойно початки, які далекі були від расового вирівняння худоби.

Місце великої рогатої худоби у сільському господарстві краю означують оці числа:

Кількість великої рогатої худоби на:

Округа	100 власників або посідачів якихнебудь тварин		100 га усієї площіні		100 га вжиткової площіні		100 га кормової площіні	
	усі штуки	корови	усі штуки	корови	усі штуки	корови	усі штуки	корови
Біла	206	157	19	14	24	19	66	50
Білгорай	217	166	26	20	47	36	156	119
Грубешів	164	120	28	21	35	26	131	96
Замістя	99	78	18	15	27	21	101	79
Холм	213	160	24	18	32	24	82	62
	196	149	25	19	37	28	125	95

З цього видно, що найбільше число всієї рогатої худоби на 100 власників якихнебудь тварин виказує Білгорай, далі Холм, а відтак Біла. У цих округах припадає на одного посідача якихнебудь тварин більше, чим 2 штуки великої рогатої худоби. Зате в Замісті на одного посідача тварин випадає ледви половина цього, бо тільки одна штука худоби. Подібне відношення до посідачів тварин є також для самих корів, з тим, що їх припадає, очевидно, менше на одного посідача тварин.

Якщо йде про кількість худоби на 100 га усієї площіні, то найбільше її припадає на цю площінь у Грубешеві, дальше у Білгораї та Холмі. Подібне є відношення худоби до вжиткової площіні, де одначе обтяження числом худоби є на першому місці у Білгораї, дальше у Грубешеві і Холмі, а найменше у Білій.

Найбільше обтяження худобою кормової площіні є у Білгораї та у Грубешеві. Найменше худоби припадає на кормову площінь у Білій.

Назагал обтяження кормової площіні худобою є дуже поважне, і для повного виживлення такої кількости худоби треба піднести дуже поважно продукцію паші на цій площіні, яка не стоїть ще далеко на тій висоті, що могла б при відповідній управі ґрунту і рослин стояти, як це бачили ми у попередньому розгляді.

Коли ж зважимо, що кормову площінь обтяжують у тих самих її родах ужиткування чи родах пашних рослин, велика рогата худоба і коні, то ще більше виступає конечність збільшення продуктивности цієї площіні. Словом — для забезпечення правильної кормової бази треба збільшити продукцію паші на тій самій площіні, або цю кормову площінь поширити. Інакше надто обтяжена кормова площінь не може правильно й достаточно прокормити такого великого числа коней та худоби.

Сільсько-господарські школи на Холмщині і Підляшші

Часто пишуть у нас про необхідність освіти взагалі, а особливо сільсько-господарської. Ми маємо сьогодні вже рідну школу з рідною мовою навчання і з рідним учителем, але не маємо належного зрозуміння для цих шкіл. Горнеться дітвора до рідних шкіл, але не до всіх в однакій мірі. За Польщі наш селянин уважав тільки ті школи гідними уваги, з яких можна було попасти до бюра, а не доцінював технічні, ремісничі, а особливо сільсько-господарські школи. На ці школи селянин дивиться ще й сьогодні, як на непотрібну науку, бо який же з його сина чи доньки буде „пан" чи „пані", коли там учаться для того, щоб бути освіченим господарем, або господинею, а батьки за всяку ціну хочуть зробити зі своєї дитини „пана", що сидів би у бюрі!

Не забуваймо, що найбільший пан — це **хлібороб.** Він являється підставою державного існування. Ми українці були, є і будемо головним чином хліборобами і тому мусимо поставити цю галузь господарства на перше місце, щоб після війни наше хліборобство могло витримати конкуренцію інших країв. Маємо тепер обов'язкові сільсько-господарські фахові школи, зі спеціяльними відділами для хлопців і дівчат. Обов'язок відвідувати ці школи має вся сільська молодь, яка закінчила народну школу і працює на батьківському, або чужому сільському господарстві до 18 року життя. Навчання відбувається один раз на тиждень впродовж 6-ти годин (1 година релігії, 3 години сільського господарства, 1 година кореспонденції і 1 година рахування). В дівочих відділах навчають хатнього господарства, варити і шити. Навчання в цих школах триває два роки. Як бачимо, німецька влада, яка дивиться на сільського господаря як на головну і основну силу в державі, вводить фахову освіту для хлібороба і на теренах Ген. Губ. З часом буде так, що без цієї освіти не зможе працювати на землі той, хто до цього фахово не підготовлений. Тому наші хлібороби мусять звернути особливу увагу на ці школи. Не чекати, щоб аж заганяли до школи, але масово йти до хліборобських шкіл.

Поруч із обов'язковими фаховими школами, вдалося заходами наших Допомогових Комітетів відкрити добровільні сільсько-господарські однорічні школи нижчого типу для хлопців і дівчат. При цих школах (для хлопців). ведеться зразкові господарства, на яких учні відбувають практичну науку. Закінчення однорічної сільсько-господарської школи дає право стати управителем малого, або середнього сільського господарства, бути волосним агрономом, або поступити на науку до відповідних вищих дворічних сільсько-господарських шкіл. На превеликий жаль і та невелика кількість сільсько-господарських шкіл. на Холмщині і Підляшші (бо є їх тільки дві — в Холмі заснована р. 1942 і в цьому році в Терногороді) не може похвалитися великою кількістю учнів. Інше відношення і зрозуміння бачимо в Галичині, де подібного роду школи переповнені, де селянин зрозумів, що сила нашого народу в землі.

Пригадую слова великого німецького вченого Лібіха, який сказав: Поліпшене хліборобство — це дійсний ґрунт торгівлі й промисловости; саме хліборобство є першим джерелом усіх народніх багатств!" Він не помилився: у всіх країнах, де хлібороби навчилися вести своє господарство так, як каже наука, народ живе багато й щасливо. Почуває себе паном і має можливість творити інтеліґенцію, без якої не може бути держави. Час уже зрозуміти хліборобові Холмщини і Підляшшя силу науки сільського господарства і тих синів і доньок, які мають провадити господарство, посилати до фахових шкіл. Тільки фахово освічений хлібороб поведе свою господарку доцільно, піднесе значно видайність свого господарства, а тим самим поліпшить свій добробут і щойно тоді зрівняється з освіченим західноевропейським хліборобом. І тому, беручи на увагу значення фахової освіти в сільському господарстві, населення Холмщини і Підляшшя повинно скористати з нагоди відкриття сільсько-господарської школи в Терногороді і посилати до науки своїх синів. Не забуваймо, що тільки через фахову освіту наш хлібороб здобуде відповідне місце серед хліборобів інших народів.

Інж. **В. Омельченко**

✝ Посмертна згадка

ЗИНОВІЙ ПЕЛЕНСЬКИЙ

директор банку, кооперативний діяч, б. соймовий посол, помер ненадійно на удар серця у Львові 28. ц. м.

В. Й. П.

Премії за насіння

(*) Як у минулому так і в цьому році Уряд для справ насіння приділюватиме премії плянтаторам насіння городовини, саме в формі цукру й горілки. Премії видають за кожних 100 кг. доставленого насіння, згідно з такими нормамиь їстивна морква (всі короткі й середньодовгі корони без стрижок, як от: нантейська, лондонська) — 70 кг. цукру і 5 л. горілки. Пашна їстивна морква (пр. Сен. Валері Лявра), — 50 кг. цукру і 5 л. горілки. Цвіклові буряки — 20 кг. цукру і 2,5 л. горілки; городовий горох (лусковий, цукровий і торговий) — 20 кг. цукру, городова квасоля (тільки ґатунки для споживання на зелено, з виключенням лускових ґатунків) — 20 кг. цукру. Цибуля — 150 кг. цукру і 25 л. горілки. Цукрова і сівна кукурудза — 10 кг. цукру; петрушка — 80 кг. цукру; огірки — 60 кг. цукру; помідори — 100 кг. цукру, шпинат — 10 кг. цукру і 25 л. горілки. Селера — 80 кг. цукру; редька й салата — по 50 кг. цукру. Диня — 40 кг. цукру. Біла волоська й червона капуста — 150 кг. цукру, каляфіори й пашна капуста — 200 кг. цукру.

Приділ премії для продуцентів насіння відбудеться за посередництвом годувальників, чи відповідних фірм. Умовою приділу являється заключення договору з годувальником, чи фірмою, кваліфікація з боку Обласного Хліборобного Бюра.

Преміям не підлягають ведені дико насінні господарства, з якими не заключено договору, тим самим вони некваліфіковані продуценти й годувальники мають віддати насіння в таких речинцях: моркву до 1. січня 1944 р. Інше насіння до 15. 1. 1944 р.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ НА ЗАСІДАННІ ФРОНТУ ПРАЦІ В БЕРЛІНІ

В днях 16—19 жовтня ц. р. відбулося в Берліні засідання чужинецьких зв'язкових Німецького Фронту Праці. Обговорено справи, зв'язані з діяльністю зв'язкових, які репрезентують інтереси робітництва свого народу і являються помостом між чужинецькими робітниками і німецьким світом. Українське робітництво має свого зв'язкового в особі д-ра Білинкевича. Провід Німецького Фронту Праці подав зв'язковим нові напрямні, пляни і побажання та висловив їм подяку за цінну співпрацю і допомогу. Конференція закінчилася 19 жовтня маніфестаційними сходинами, в яких взяла також участь українська делеґація з д-ром Білинкевичем на чолі, представники опікунів над робітниками зі Сходу і українська преса. Між 21 прапорами різних націй повівав національний прапор України.

УКРАЇНБАНКИ

На 1. вересня ц. р. було в Ген. Губ. загально 80 Українбанків, з того в Галичині 71, в Люблинщині 3, а то в Холмі, Белзі та Чесанові, в краківській області 6, а то в Перемишлі, Добромилі, Сяноці, Сяноці-Бескиді, Ярославі та Устриках Долішніх і 2 представництва — в Кракові та Любліні.

УЧАСНИКИ СЛУЖБИ БАТЬКІВЩИНІ НЕ ПЛАТЯТЬ НА ФОНД ПРАЦІ

(*) Як відомо, особи в Генеральній Губернії, що працюють для заробітку, обов'язані платити внески на фонд Праці, наскільки вони підлягають приписам розпорядження з 24. 11. 1927 про рентове й хоробове обезпечення працівників і закону про суспільне обезпечення з 28. 3. 1933.

Згідно з запорядженням, оголошеним в Урядовому Віснику для Генеральної Губернії з 16. 10. 1943. особи що працюють обов'язково в Службі Батьківщині, звільнені від обов'язку платити внески на Фонд Праці. Повище запорядження набуває сили з днем 1. жовтня ц. р.

ЖІНКИ ЖИВУТЬ ДОВШЕ

Так кажуть люди, а що воно правда, показує й наукова статистика. Ось обчислення населення Чехії показало, що коли число чоловіків до 14 літ перевищувало число жінок на 27.878, то в старшому віці число жінок сильно зростало. На 75.341 більш ніж 80-літніх було вже жінок 44.561, і чоловіків тільки 30.780.

НОВИНКИ

Дня 3-го ц. м. минуло три роки від інтронізації Архиєпископа Іларіона Холмського й Підляського. Святкування роковин інтронізації відбудеться в неділю, 7. н. м. в Холмі.

Від'їзд добровольців. 22 жовтня ц. р. добровольці сяніччини, які зголосилися до Галицької Дивізії від'їхали, як вже третій транспорт до Львова, а звідти на перевишкіл до своїх місць призначення.

Жіноцтво — Лесі Українці. Провід золочівського жіноцтва влаштував 17. жовтня ц. р. в залі УОК урочисті сходини, присвячені пам'яті письменниці Лесі Українки.

Робітники — раненим воякам. Реферат справ полонених УЦК одержав від 4-ох українських робітників у Німеччині 15 нім. марок і лист такого змісту: Від українських робітників з далекої чужини мала допомога своїм братам українцям, раненим Німецької Армії. В невеликій квоті зложено тих пару марок для Вас, дорогі Брати, що так билися з ворогом за кращу долю майбутнього. Зі щирих сердець вложили ці гроші такі други, нижче підписані: **Колодій Степан 6 м., Стадник Теодор 5 м., Гончарук Іван 2 м., Нітченко Іван 2 м. Разом 15 м.**

Від 8. до 14. листопада затемнення обов'язує від год. 5. веч. до 6.30 рано.

В кількох словах

Індуський уряд Субгас Чандра Бозе видав війну Англії та Злученим Державам. Німеччина визнала цей уряд вільної Індії.

З нагоди відкриття нового засідання болгарського парляменту реґент кн. Кирило виголосив престольну промову, в якій зазначив незмінність болгарської закордонної політики, спертої на співпраці з Німеччиною.

Після відвідин двох болгарських реґентів — кн. Кирила й проф. Філова у Головній Кватирі Фюрера, фельдмаршал фон Вайхе відвідав болгарську столицю, де відбув низку важних розмов.

30. 10. ц. р. Туреччина святкувала 20-ліття свого відродження. Голова держави през. Інені склав вінок на могилі творця нової Туреччини Кемаля Ататюрка і виголосив відповідну промову. Промовляв також і голова турецького уряду Зарачоглю. Оба промовці зазначили, що Туреччина бажає миру внутрі й назовні.

Большевики накидаються в своїх часописах на Туреччину за те, що вона зберігає невтральність і тим способом охороняє „німецький Балкан".

Досі ще не призначено головного команданта аліянтських військ в Европі, бо англійці не хочуть, щоб це становище зайняв американський шеф ген. штабу Мершел.

Перший раз підчас цієї війни прийшло до виміни полонених між Англією та Німеччиною. Виміна обняла ранених, хорих і санітетську обслугу. Німецькі полонені верталися домів через Еспанію, англійські через Швецію.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. » Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.